

Maarif Vekâleti Celilesine

İsveç Veliahdı Hazretlerine Bursa, İstanbul ve İzmirde refakat ettiğim sıralarda teftiş maksadile idarei âcizîye gelen Bürhan Ümid Beyin müfettişlik çerçeve ve salâhiyeti dışına çıkararak bazı memurları rencide ettiği gerek bunlardan aldığım şikâyetnamelerden ve gerek bir hafta kadar devam eden İzmir seyahatımda bana vekâlet eden Topkapu sarayı Müzesi Müdürü tarafından verilen izahattan öğreniyorum.

Bu ârızama birer suretleri bağlı olarak Huzuru Devletlerine arz olunan şikâyetnamelerin mündericatından anlaşılacağına göre daima huzur, sükûn ve tevazu içinde şuurlu bir surette çalışan bir ilim müessesesinde Bürhan Beyin ihdas ettiği bu sevimsiz haller beni bazı maruzata sevk etmiştir.

1 - Kütübhaneye memuru Doktor Ahmet Rûfai Bey hakkında Bürhan Bey tarafından bilâ mucip reva görülen muamelenin tecviz buyrulmıyacağına şübhem yoktur. Müze kütübhanesinde gördüğü eski kitaplardaki "Müzei Hümayun" etiket ve mühürlerinden dolayı Müzenin "halâ saltanat ruhu taşıdığını" ve sarf senedatı arasında gördüğü gayri islâm imzalı makbuzdan dolayı da "Bu idare halâ Osmanlı ruhunu yaşatmakta" gibi bağırarak koca bir ilim müessesesini ağır itham altına almıştır.

Mazinin birer penceresi olan müzeler, canlı birer tarih yuvasıdır. Kablettarihten başlayarak zamanımıza kadar bir birini velyeden medeniyetlere ait eserler buralarda nasıl toplu bir halde bulunuyorsa kütübhanemizdeki eskiden kalma kitapların kaplarında da "Müzei Hümayun", "Müzei Osmanî" etiket ve mühürleri bulunabilir. Tarihe geçmiş bu nevi fiş ve etiketlerin bu gün kullanılmadığını söylemek bile zait bir şey olur. Zatı Devletlerine İzmirde bu husus hakkındaki şifahi maruzatım üzerine : "Bunlar maziye karışmıştır. Oldukları gibi muhafaza olunmalıdır" yolunda şiddetle ihtarda bulunulmuştu. Halbuki Bürhan Bey, kütübhanemizin bir müze kütübhanesi olduğunu unutarak bu lazımevi maalesef takdir edememektedir.

2 - Müze hademelerinin gayet mazbut bir şekilde sicil yoklama defterleri varken nüfus tezkirelerini toplayarak günlerce nezdinde alıkoyması ve bu suretle bile bile 60 kişinin evamir ve tebligat

İSTANBUL

ASARIATİKA MÜZELERİ

UMUM MÜDÜRLÜĞÜ

U.

H.

hılâfınca Belediye intihabatına iştirakine mâni olması doğru bir hareket değildir.

3 - Hademelerin yoklamaları, salonların açılmasından evvel yapılmak mümkün iken 70 den fazla salonun züvvar bulunduğu bir sırada muhafızları aşağıya celb edilerek salonların boşalttırılıp dahilî talimatnameye aykırı olarak Müzenin yarım saattan fazla bir müddet muhafazasız ve inzibattan mahrum bir halde bırakılmasını çok ağır ve mes'uliyetli bir hareket görüyorum.

4 - Bürhan Beyin salonlara çıkıp : "Zaro Ağalar nerededir ?" diye birer birer yaşlı hademeleri aramak ve âmirlerine hitaben karşılarında, bunların tekaude sevk edilmeleri fikrinde olduğunu söylemek ve bilâ mucip hademeler arasında umumî bir telâş ve heyecan uyandırmak suretile Müzenin dahilî ve inzibatî işlerine müdahale etmesinin nezdi devletlerince muvafık görülmeceği kanaatındayım. Kusursuz surette işini gören vazifeşinas, mukdim ve müdavim ve talimatnamenin gösterdiği bütün icabata riayetkâr ve adedi yedi sekizi bulmayan ve bütün gençlik hayatlarını Müzenin taş ve ratip binaları içinde geçiren bu dinç emekdarlar hakkında tedkiksiz bir muamelenin ifasana tarafdar olmadığımı arz ile yüksek saygılarımı sunarım Efendim.

İstanbul Asariatika Müzeleri
Umum Müdürü

İSTANBUL

ASARIATİKA MÜZELERİ

UMUM MÜDÜRLÜĞÜ

U.

H.

MüzelerMüdüriyeti Umumiyesi Canibi Alisine

Efendim.

Şehrihalin ^{tekişinci} gününe müsadif pazartesi günü öyleden sonra saat üç rad-
delerinde Zatı Alileri İveç Veliahdı Hazretleri ile meşgul bulunduğunuz
bir sırada kendisi yalnız olarak Müfettiş Burhan Ümit Bey doğrudan doğ-
ruya kütüphaneye hemen gelerek bir kağıt istedi ve hemen nerede tahsil
etmiş olduğumu sorduki muamelâtın teftişiyle bu sualin ne münasebeti ol-
duğunu kestiremedim. Bir mektebe girecek bir talebeye sorulur gibi dere-
celi tahsilin suali hususi hakikaten ilk hanlede izzeti nefsimi dokunmuş-
tur. Bu sırada Müfettiş Bey cebinden sigara tabakasını çıkarıp sigarı
içmek istemiş ise de derakap(kütüphanede sigara içmek memnurdur) denerek
men edilmesi üzerine artık giddetini tazif etmeye başlamıştır. Hemen ye-
rinden kalkmış ve vehleten her tarafta toz bulunduğunu söylemiş ve hade-
meye çıkmıştır. Halbuki nezafet itibarile temamilen itina edilen ve her
gün dikkatle kitapların temizlenmesine çalışıldığı halde böyle bir iddia
da pek tuhaf telokki edilmiştir. Müfettiş Bey bir kerede Avrupada mevcut
bir çok kütüphanelerdeki kitapların tozlarını görseler ne buyururlar.
İsmi yazmak istemediğim Avrupanın en mühim kütüphanelerinden birinin
(Lesesaal) inin üst katındaki galeriye çekepta kitaplar üzerindeki toz
tabakalarını görseler ne derler., hususile bu kütüphanelerin tathir ve
tanzimi için müteaddit oda ekseri kadınlardan mürekkep hademeleri olduğu
halde. Buradaki bizim kitapların ve kütüphanenin temizliği itibarile söy-
leyecek bir söz pek olmaz çünkü şunu bilenlerdenimki kitapların dahi hak-
kı hayatı vardır. Leibnitz derki (kütüphaneler bütün efkârın hazinesidir
O hazinelerin nelerden ibaret olduğunu elbette müdrik bir kütüphaneciyim
Elbette kitablari tozlar içinde bırakmam ilmin tahsilim buna manidir.
Yalnız kitapların tozları her gün alınmıyor bir de içinde buldukları
dolaplar saatlerce açık bırakılıyorki pencaralardan gelen hava ve güneş-
ten istifade etsinler ve bol bol teneffüs etsinler. Bir Alman üstadının
dediği gibi (kitaplar aynı insan gibidir insan gibi havaya ve teneffüse
ihtiyaqları vardır) Bundan sonra Müfettişin itiraz etmek istediği şey
bası perakende bulunan mecmuaların kaydı meselesidir. Muntazaman bise ge-
len mecmuaların her envantere hemde mecmuaların hususi fişlerine mukay-
yettir. Yalnız usulden olan bir cihet varsa oda natamam olan yani bir
sene içinde laalettayin bir adet oda noksan olarak gelen bir mecmuanın
nüshaları tamam olmayınca kayıt edilmez memafih bendeniz bunu bile kayı

İSTANBUL

ASARIATİKA MÜZELERİ

UMUM MÜDÜRLÜĞÜ

U.

H.

ediyorum çünkü itmamını bazen imkân dahilinde olmuyor. Ya O mecmua çıkmıyor ve ya ismi değişip başka şekle giriyor. Böyle mecmualar hususunda Avrupa kütüphanelerinde yapılan muamele bir tarafa koymaktır çünkü kütüphanelerdeki kitapların bir araya mem'den maksadı aslıbir mesele hakkında tetebbüü şumullu bir halde sokmaktır o da natanam veya hiç kabildinden bir iki nüsha ile mecmualar veya natanam kitaplar ile olmaz, onun için natamamların hiç bir keymeti olmayacağı pek tabiidir. İtiraz edilen bir şeyde (^{revue} ~~Revue~~ des deux mondes) mecmuasıdır bunun neden mukayyet olmadığını sormuştur. Halbuki 2022 numarada mukayyet olduğu gibi fişlerinde dahi bütün seâhelerin mevcudu gösterilmiştir. Birde itiraz olarak bu mecmuanın kütüphanedeki hikmeti vücudunun ne olduğu'dur. Mâlûmu Aliyeridirki bu mecmua gayet mühimdir en yüksek kalemlerden sudur etmiş fikir lamalarını muhtevi olan bu mecmuanın içinde E. Reman A. Fouillée Binet P. Janet Lérooy Beaulieu, Brunnerière J. Lemaitre E. Faquet E. Bellaigue bir çok mühim erbabı danışın müdekkikane alemşumul mekalatı mühimmesini muhtevi olan bu mecmuanın neden kütüphanede yeri olmayormuş anlayamadım. Archéologie ilmine adeta esas olan tarihe ait bir çok makaleleri havi olan bu revue neden ehemmiyetsiz olsun idrak edemedim. İtiraz edilen ciyetlerden biride(Delos) lardır. Mâlûmu Aliyeleridirki bunlar bir silsile olarak takip edilen bir eserdir şimdi aynı olan bu eserin bize hediye olarak on üçüncü ve on dördüncü nüshaları gelmiştir. Bu son gelenlerin ötekilerin mabadi olduğu halde olmadığını iddia etmek vukufsuzluktur. Bu eserleri yani (Delos) ları çıkaran(Ecole française d' Athènes)dir. Hepside aynı menbaı irfanın mahsulüdür, binaenaleyh aralarında ayrılık ve geyrilik yoktur. Bunları usul dairesinde tefhim eylediğim halde bendenize karşı kızmış be fena halde bağırmağa başlamıştı ki tamamen izzetinefsime dokunmuştur. Aldığım yüksek tahsil ve terbiye icabı olarak hep kendilerine lâzım gelen hürmeti ifa ettiğim halde böyle bir muameleye maruz kaldığım şayani taacübtür. Teftişten maksat irşattır yoksa böyle muamele etmek değildir. zannı acızanesindeyim. Bir kaç Fakültede yüksek tahsil etmiş müteaddit lisanlar uğranmış, müteaddit ulûma kesbi vukuf etmiş olduğum ve doktoramı yapmış bulunduğum halde böyle bir muameleye maruz kalamam hususu pek nabamahaldir. İşte bu gibi esbattan dolayı keyfiyeti huzuru Müdüriyeti penahilerine arzeylerim Efendim.

A. Rûfai

İSTANBUL

ASARİATİKA MÜZELERİ

UMUM MÜDÜRLÜĞÜ

U.

H.

- 3 -

Hamîş: Kitapların fişlerine bakarken Müfettiş Bey (Müzei hümayun) serlevhasını taşıyan bu fişler nedir diyerek hiddetle (burada saltanat ruhu taşıyor) suretile bağırması ve (Delos) İara ait bir fişte beraber almak istemiştir. Mâlûmu Alileri dirki Müzelerinin üç rub asırlık bir hayatı vardır bu fişler vaktile yapılmıştır sonra Almanya İmperatoru * Wilhelm II tarafından Sultan Reşada ihda edilen kütüphane ki -bizde- dir- Armayı ve aynı etiketi havi fişler bulunmaktadır bunların tarihi bir keymet ve mevouduyeti vardır. Aşelhusus bunlar Müzede bulunuyor Müze ^{ler}deki, tarihi devirleri muhafaza eyleyen bir ilim müessesesidir. Böyle tahkir edercesine idare ve ilmi müesseseye karşı sarf edilen kelimeler ve sözler hakkında nazarı dikkati Aliyelerine arzeylerim. Mamafih bu mübeccel Cumhuriyet devrinde Devlet Matbaasında tab edilmiş olan binlerce fiş kullandığımız da görülmüştür. Vekâleti Calilenin nazarı dikkatinin celb buyurulmasını reca eylerim Efendim.

A. Rûfai

17/10/1934

A. Rûfai

İSTANBUL

ASARİATİKA MÜZELERİ

UMUM MÜDÜRLÜĞÜ

SÜret

U.

H.

Umum Müdürlük Yüksek Makamına

İdarei Aliyeleri altındaki Müzelerle Kütüphane ve kağem mume-
latını teftiş etmekte olan Müfettiş Bürhanettin Ümit Bey umum ha-
demelerin yaşını tetkik etmek bahanesile nüfus teskerelerini top-
lattırarak günlerce nezdinde bulundurmak suretile Vilâyet tamimi
mucibince Belediye intihabında reylerinin istimaline imkân bırak-
madığı gibi bu günde saat on raddelerinde bendenizi yanına celp
ederek talebi üzerine evvelce müstahdeminin doğum tarihlerini mü-
beyyin kendisine verilmiş olan cetvel ile nüfus teskereleri kar-
şılaştırmak ve kendilerini reyyülayın görmek maksadile 61 kişiye
balığ olan müşahdeminin üzer üzer çağırılmasına emir etmiş ise
de bu hususta büyük bir isticali iltizam ettiğinden büyük bir sak-
ha işgal eden Müzelerde berayı vazife dağınık bir halde bulunan
hademelerin, mameaileyhin yanına gelmek kaygusile isticallerine
inimam eden helecaş ve telaşları neticesi olarak Müzelerde büyük
bir anarşi husule gelmiş ve ziyaretçilerin Müzelerde bulunduğu
bir sırada olbapta ^{müserri} emri olan dahili talimatnameye aykırı olarak
salonlar hemen hemen boş ve muhafazasız kalmıştır . Muhafazası
61 kişinin yeddine tevdi edilmiş olan koca bir müessesenin inzi-
bat ve muhafazası bu suretle haleldar olduğundan malumu Devlet-
leri olmak üzere arzı keyfiyet olunur Efendim.

Bekişükrü

Aslının aynıdır

Bogazici Üniversitesi

Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi

Kişisel Arşivlere İstanbul'da Bilim, Kültür ve Eğitim Tanıtı

Aziz Ogan Koleksiyonu

OGNIST0102302